

Norsk buhund

Tekst: Norsk Buhundklubb • Foto: Klubbens medlemmer

Vi som er eiere av norsk buhund opplever til stadighet å bli stoppet av ukjente mennesker langs veien med spørsmålet: "Åh, er det en buhund?". Når vi svarer ja, får vi servert fine historier om en buhund vedkommende kjente da de var barn. De fleste forgudet de omtalte buhundene, og vi som buhundeiere kan ikke annet enn å nikke gjenkjennende til omtalen.

FAKTA

Gruppe: 5
FCI rasenr: 237
FCI dato: 09.08.1999
NKK dato: 18.09.1997
Rasens hjemland: Norge

Historien til den norske buhunden kan spores langt tilbake i norsk historie, hunden har trolig eksistert som type helt siden før vikingtiden, og er dermed over tusen år gammel. Levninger som er funnet i vikinggraver viser at det sammen med menneskene levde en liten hund av spiss-hundtype. Ordet buhund betyr "bustadshund", og navnet er omtalt allerede av Snorre Sturlason i "Kongesogur". En av historiene der handler om da Olav Tryggvason var i Irland og møtte en bonde og den svært kloke buhunden Vige. Olav ble så imponert over hunden, og ville gjerne ha den. Bonden ga bort hunden til Olav, og i bytte fikk han en gullring og Olavs vennskap.

Pionerarbeid

Den norske buhunden ble dessverre nesten utryddet en periode på begynnelsen av 1900-tallet. Mange nye, populære raser ble mer og mer vanlige her i landet, og den norske buhunden ble utkonkurrert på hjemmebane da utenlandske jakt- og selskaphunder gjorde sitt inntog. Arbeidet med å ta vare på den gamle norske buhundrasen fikk i nyere tid gjennombrudd

i siste halvdel av 1920-årene. Den personen som langt på vei var pioneren på dette feltet var jærbuen Jon Sæland. Sæland levde fra 1876 til 1963 og var Norges første statskonsulent i sau- og geital. I sitt arbeid fattet han stor interesse for buhunden. Allerede i 1925 sørget han for at den første utstillingen for buhunden ble avholdt. Det møtte over 50 buhunder på denne utstillingen, og det ble skrevet en fyldig dommerberetning som også ble omtalt i Hundesport samme år. I Hundesport ble det blant annet skrevet til dette:

"Vi lykønsker statskonsulenten med denne begyndelse. Arbeidet er straks kommet i et spor som lover godt for rasens fremtid. Der trænges i høy grad en klok hund som kjender sin pligt at passe huset uten at begaa overfald paa sanselos mand, og som heller ikke driver jagt på egenhaand. Jagthunder er ikke gaardshunder, og politihunder er det faa hundeeiere som kan haandtere".

Buhunden fikk sin første rasestandard i 1926. Samme år utga Jon Sæland første bind av "Æt-tebok for buhund". Buhundens egenskap som gårds- og gjeterhund var svært viktig, men man ønsket å drive frem en rendyrket, ensartet buhund. Av denne grunn ble også utstilling tatt i bruk for å få tilbake en homogen rase. Sæland skrev om norsk buhund:

"Han skal vera ljost vargleta (blakk med myrke hårtuppar), blakk eller svart. Litt

kvitt i brystet, smalt blæs og smal kvit ring um halsen bør tolast, men ikkje at hunden er rosut, grå, brun, kvit o.s.b. Han skal hava småvorne ståande øyro, godt oppringa hale, rak rygg, glatthåra, spiss nos, myrkt brune augo, rake føter og med sterkt lynde. Han må ikkje vera krypande og redd."

Første gang buhunden deltok ved NKKs utstilling var i Oslo i juni 1926. På denne utstillingen var Sæland dommer sammen med NKKs ekspert på spiss-hunder, Carl Omsted. Buhunden fikk stor oppmerksomhet, og rasen ble spådd en strålende fremtid. Noe den til en viss grad også fikk.

Opp- og nedturer

Etter noen år ønsket man å organisere seg for å fremme rasen. Norsk buhundklubb ble stiftet på NKKs sommerutstilling i 1939. Ved innmelding var det 42 medlemmer i klubben. Klubben hadde stor fremgang, og etter krigen var den en av landets største raseklubber. På landsutstillingen i 1945 møtte hele 135 buhunder. På 50-tallet ble det dessverre ganske stille. Buhundarbeidet var nede på "sparebluss". Etter dette har buhundarbeidet opplevd mange opp- og nedturer. I en ganske lang periode var det også to raseklubber som arbeidet på hver sin kant. I 2001 ble disse to klubbene slått sammen, og jobber i dag sammen under navnet Norsk Buhundklubb. Arbeidet med å ivareta denne norske kulturarven er fortsatt like aktuelt, og

NBK har stor tro på samarbeid på tvers av landegrensener.

I Sverige ivaretas buhunden av Norsk Buhundringen, og i Danmark har den Danske Spisshundklubben den norske buhunden som en av sine raser. Også i Finland har buhunden egen raseklubb. Flere hunder er også eksportert ut fra Nordens grenser; det finnes buhunder i de aller fleste europeiske land. Det er verd å nevne at allerede i 1967 ble The Norwegian Buhund Club of the UK stiftet, og i Storbritannia er rasen under vekst. I USA fikk buhunden sin spesialklubb i 1983, men først i 2009 fikk rasen full godkjenning som deltager i "herding group" i AKC. Interessen for buhund i USA har økt og etterspørselen etter buhund fra Norge er stadig økende. Samarbeid over landegrensene er viktig for årene fremover.

Utseende

Den norske buhunden er en typisk spiss-hund av under middels størrelse (40-49 cm). Karakteristisk for buhunden er de stramme, oppretstående ørene og den stramt opprullede halen som er med på å gi buhunden et våkent og energisk uttrykk. Buhunden er en gjeterhund, og den skal ha svært gode og effektive bevegelser.

Buhundens pels kan være blakk eller svart. Den blakke fargen kan variere fra helt lys og til det gylne, med eller uten sorte hårspisser. Den svarte skal ha så lite brunskjær i fargen som mulig. Pelsen skal beskytte godt mot vær og vind og må derfor ha tett, tykk underpels, og en forholdsvis kort og stri overpels. Buhundens kraftige pels er svært lettstelt og krever lite daglig stell. En våt og skitten buhund blir "ren" igjen etter at den har tørket. Men under røytetiden slipper buhunden masse pels. I denne perioden kan man med fordel børste hunden hyppig. For fullstendig beskrivelse av buhunden se rasestandarden - denne finner du på www.nkk.no.

Buhunden er en ypperlig barnevenn og turkamerat.

Gemytt

Buhunden skal ha et djervt og vennlig gemytt. Hver enkelt buhund har selvsagt sin egen personlighet, men det er typisk at den er en trivelig og god familiehund. Buhunden er en hund som er trofast mot sine eiere, og blid mot de som er blid mot den. Den er på ingen måte noen enmannshund, men knytter likevel svært sterke bånd til sine eiere. Buhunden er svært sjelden aggressiv, men med sitt energinivå kan den misoppfattes som det av enkelte.

Valpens oppvekst og oppdragelse påvirker i stor grad hvorvidt den utvikler seg til en god og snill samfunnsborger eller til en irritasjon for sine omgivelser. I det første året av en buhunds liv er det viktig å gi den mange og gode opplevelser som den kan vokse på og lære av. Gir man buhundvalpen en konsekvent og vennlig oppdragelse, og lar den få ta del i det daglige liv, så får man en tilfreds og likendes hund som belønning. Buhunden er ingen "vanskelig" hund å oppdra, og med sin historie som familie- og gjeterhund er den god til å innrette seg.

Generelt sett er buhunden svært glad i folk – og da kanskje spesielt barn. Dens størrelse gjør den godt egnet i barnefamilier; den er stor nok til ikke å være skjør, men liten nok til at også barna i familien kan håndtere den. Normalt sett er også en buhund svært hengiven og hensynsfull ovenfor små barn.

En buhund er en god varsler. Den er sjelden aggressiv men gir beskjed når det kommer folk til gards. Til myten hører det til at buhunden er en såkalt "gneldrebikkje". Så lenge buhunden får sin nødvendige oppdragelse og nok kontakt og aktivitet er dette en helt normal hund. Hvis en forsømmer buhunden, eller setter den i en posisjon hvor varslingen får utarte seg, vil den gjøre av kjedsomhet.

Mange buhunder gjør det bra i hundesport, blant annet agility.

Norsk Buhundklubb

Norsk buhundklubb ble stiftet i 1939, og har i dag i underkant av 300 medlemmer.

Norsk buhund er en av de sju norske hunderasene. De siste årene er det født ca 70 valper pr år. Norsk buhund er en norsk kulturarv, og er oppført på Norsk genressurssenters liste over bevaringsverdige norske husdyrraser (sammen med fem andre norske hunderaser).

Hvert år arrangerer NBK spesialutstilling for Norsk buhund – Buhundens nasjonaldag. De siste årene har rundt 50 buhunder og deres eiere møtt opp denne store dagen. Vi håper på enda flere buhundelskere de neste årene! I år arrangeres utstillingen lørdag 28. august.

Hjemmeside: www.buhund.no
Kilder: Norsk buhundklubb

Svart buhund.

Buhund med kløv.

Buhunden er en god sporhund.

Trim og trening

Buhunden er en intelligent, allsidig og lett lært spisshund. Den er kanskje først og fremst en familiehund som elsker å være med der det skjer. Buhunden var i utgangspunktet en gårds- og gjeterhund og disse egenskapene ønskes ivaretatt, og mange buhunder utfører daglig rasens primære arbeidsoppgave.

Buhunden har også blitt, og blir fortsatt, benyttet som jakthund på både rådyr, elg og fugl og annet vilt. Alle disse egenskapene lever i beste velgående i mange av dagens buhunder. Den er en robust og sprek hunderase som er svært utholdende, og er svært nysgjerrig av natur. Disse egenskapene gjør at den elsker å utforske nye ting, mennesker, dyr og steder.

Aktivitet med buhund

Buhunden er svært energisk av natur, derfor vil de aller fleste buhunder takke ja til alt du tilbyr av aktiviteter. Buhunden bærer gjerne kløv, er med på sykkelturner, spaserturer i nabolaget, eller bare slenger foran tv-en med sine eiere. De fleste buhunder er også glade i vann, og tar gjerne et bad sommerstid.

En buhund egner seg godt til alle typer hundesport. Gir man buhunden sjansen, vil den elske å følge spor i skogen, det være seg menneskespor eller dyrespor. De som har prøvd sine buhunder

Glad i kost!

på rundering sier at det falt veldig godt i smak, og at hunden fort koblet oppgaven.

Dens smidige og lette kropp og dens evne til å koble kjapt, gjør at buhunden også egner seg svært godt til agility, flyball og andre fartsleker. Dersom buhunden får spille på lag med sin eier synes de fleste også om lydighetstrening. I England er det eksempler på buhunder som har vært benyttet som hjelpehund for døve, og også buhunder som er profesjonelle narkotikahunder. I Sverige finnes det buhunder som er godkjente redningshunder, og servicehunder for handikappede. Buhunden er en svært allsidig

Vannglade buhunder.

hund, som dessverre ikke får vist sitt potensial for ofte. Det er imidlertid kun fantasien som setter en stopper for hva det rette individet av en buhund kan delta i.

Helse

Buhunden kan betraktes som en sunn rase som ofte oppnår høy levealder. Det er ikke uvanlig med friske og sprekke buhunder som har passert både 14 og 15 år. En buhund er ganske nøden i kosten, og den kan fort bli overvektig om man ikke passer på. Det er eiers ansvar og sørge for at hundens inntak står i forhold til det aktivitetsnivå som tilbys.

Det er få kjente sykdommer som er overrepresentert hos norsk buhund. Det er registrert noe HD og katarakt, hvorav en type - Pulverulent Nukleær Katarakt, populært kalt "buhundkatarakt" er vanlig forekommende. Denne typen katarakt, som vil finnes som et sukkerspinn-liknende område i øyets linse, anses å ha liten betydning for hundens syn eller livskvalitet. Større betydning har arvelig utviklingskatarakt, der hundens syn i større eller mindre grad kan bli påvirket. I 2009 ble "Buhundprosjektet" startet. Les mer om prosjektet på neste side.

Etter fjorårets pressemelding om de utrydnings-

Norsk buhund - en stolt og staselig rase.

truede norske hunderasene mottok klubben mange henvendelser fra publikum. Interessen for rasens ve og vel er stor, og folk ønsker at buhunden som rase må sikres. For å få til dette er det viktig at alle buhundeiere i landet tenker på hva slags nasjonal skatt de besitter, og være sitt ansvar bevisst. Rasen trenger engasjerte folk som kan bidra i å fremme rasen og bidra til at en sunn og god populasjon. Buhunden trenger alle slags eiere som kan bidra til at folk får kjennskap til rasen og dens kvaliteter. Klubben ser optimistisk på fremtiden, og håper at den interessene rasen har fått de siste år fortsetter også i fremtiden. ■

Buhundprosjektet

Prosjektet har til hensikt å få bedre oversikt over helsetilstanden generelt i rasen og finne mutasjonene som gir katarakt hos buhund med tanke på utvikling av DNA-test. Dette vil være til stor hjelp i arbeidet med å bevare rasen sunn og frisk også for ettertiden.

Buhundprosjektet er et samarbeid mellom Norsk Buhund Klubb, buhundmiljøene i Danmark (Spidshundklubben) og Sverige (Norsk Buhund Ringen) og Veterinærhøgskolen i Oslo, ved professor i genetik Frode Lingaas, og veterinær og øyespesialist Ernst Otto Ropstad.

Helseundersøkelse norsk buhund

Helseundersøkelsen for norsk buhund lanseres 15. juni 2010 på www.hundoghelse.no. Undersøkelsen er nettbasert og anonym. Norges Veterinærhøgskole står for innsamling av data og bearbeidingen av disse. Vi ønsker å nå så mange buhundeiere som mulig, i de land der vi finner norsk buhund.

DNA-test for katarakt hos norsk buhund

Katarakt er en sykdom i øyets linse som gjør at linsematerialet forandres slik at linsa virker blakket ("grå stær"), og at lyset ikke slipper gjennom inn til netthinnen slik det skal, med det resultat at hunden ser dårligere.

Pulverulent Nukleær Katarakt kalles ofte "Buhundkatarakt" fordi den er så vanlig forekommende i rasen. I en studie fra 1995 (Bjerkås/ Haalang) var ca 50 % av hundene affisert. Linsen har ved denne

formen for katarakt et område som ser ut som "sukkerspinn", men som man mener i liten grad har innvirkning på hundens syn. Affiserte hunder kan brukes i avl men pares med hunder som ikke er affisert.

Den andre typen katarakt hos norsk buhund, Arvelig utviklingskatarakt vil i større eller mindre grad kunne påvirke hundens syn. Forskjellige deler av linsen affiseres. I studien referert til over hadde ca 10 % av buhundene denne sykdommen som har en arvelig bakgrunn.

DNA-tester for katarakt finnes hos flere raser, men så langt ikke hos norsk buhund. Vi arbeider nå med å samle inn materialet som skal bli grunnlaget for å utvikle DNA-test som vil plukke opp bærere av gen for katarakt. Dette vil være et verdifullt verktøy i arbeidet med å bevare buhunden. Vi behøver et visst antall hunder som øyelyses og som det samles inn blodprøver fra. Siden høsten 2009 er ca 130 hun-

der undersøkt, majoriteten av disse er øyelyst av Ernst Otto Ropstad i Norge eller Pia Bjerre i Danmark. Når samme øyelysere undersøker hundene blir diagnosene vi skal arbeide videre med så konsise som mulig.

Prosjektet har to hovedmål:

1. **Få bedre oversikt over helsetilstanden hos norsk buhund.** Buhunden har etter hvert blitt en sjelden rase å se. Med relativt få buhunder igjen, har vi få individ å jobbe med avlsmessig. Det er da særdeles viktig å holde så god oversikt over helsetilstanden som mulig. Buhunden er i utgangspunktet en meget sunn og godt bygd hund med lite sykdom.
2. **Kartlegge arvegang/finne mutasjoner som forårsaker katarakt hos buhund.** Prosjektet tar sikte på å finne mutasjonene som forårsaker Pulverulent Nukleær Katarakt - PNK ("Buhundkatarakt") og arvelig utviklingskatarakt hos buhund, og utvikle DNA-tester til hjelp for fremtidig avl hos rasen.

Hva kan buhundeiere bidra med?

Alle buhundeiere oppfordres nå til å støtte opp om dette viktige arbeidet. Mange har allerede stilt opp til øyelysing og donert blod til prosjektet. Det er vårt ansvar som buhundeiere å ta vare på denne flotte rasen for ettertiden - en viktig arv ligger i våre hender.

1. Besvare helseundersøkelsen på www.hundoghelse.no. Link fra Buhundklubbens hjemmeside www.buhund.no.
2. Sørge for å øyelyse hunden regelmessig etter anbefalte retninglinjer (se under).

Norsk Buhundklubbs avlstråds anbefaling øyelysing = Gruppen av autoriserte øyelysers anbefaling:

Avlstrådsper: Før hvert valpekull
Avlshanner: Årlig så lenge brukes i avl
Øvrige hunder: Ved 1, 4 og 7 års alder

3. HD-røntge hunden etter fylte 1 år. (HD = Hofteladdsdysplasi)
4. Delta på felles øyelysing/blodprøvetaking arrangert av Buhundklubben om mulig
5. Dersom du ikke har mulighet til å delta på felles øyelysing, vil vi gjerne at du øyelyser hos øyelyser i nærheten av deg og ber din lokale dyrlege ta ut en blodprøve og sende til: Frode Lingaas, Norges Veterinærhøgskole, PB 8146 Dep, 0033 OSLO. Dette skal være EDTA blod - i plastglass (2 ml eller 5 ml). Merkes med hundens navn, registreringsnummer, ID-nummer, eier og prøvedato.

Eldre friske hunder søkes!

Alle buhunder er interessante for prosjektet. Vi bygger opp en "bank" med buhundblod for fremtiden. Vi er imidlertid spesielt interessert i friske hunder over 6-7 år som kan være kontrollen når vi leter etter mutasjonene. Utfordringen er å finne nok hunder som er fri for katarakt, og som ikke utvikler det etter at vi har klassifisert dem som friske. Eldre hunder har hatt "rikelig tid" til å utvikle katarakt, dersom de skulle være genetisk disponert for det.

Hunder med katarakt!

Dersom du er kjent med at hunden din har katarakt, da spesielt utviklingskatarakt (som bakre pol, kortikal katarakt), håper vi at du kan bidra med en blodprøve av hunden. Ta kontakt med avlstråden i de respektive land (se kontakinfo nedenfor) og gi beskjed om at du kan tenke deg å være med på prosjektet.

Kontaktpersoner for Buhundprosjektet:

Norge: Elin Kristiansen, elin@dyrehospital.no
Danmark (raserepresentant Spidshundklubben): Susanne Langhoff, sus@buhund.dk
Sverige: Jorel Saeland, jorel.saeland@telia.com